

Sławomir Skibiński

6th International conference on the conservation of earthen architecture "ADOBE 90" = szósta międzynarodowa konferencja konserwacji glinianej architektury "ADOBE 90"

Ochrona Zabytków 44/4 (175), 314-315

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZADANIA „ENGLISH HERITAGE”

Jak wiele innych pozaministerialnych instytucji publicznych czy organizacji „English Heritage” przyjęła metodę formalnego planowania w części swego systemu zarządzania. Plan roczny uwzględnia 2-3 lata poprzednie i okres przyszłych 3-5 lat. Plan jest rodzajem konspektu realizacji w przybliżonym terminie programów działania wynikających z przyjętej strategii. Plany tworzą kierownicy odpowiedzialni za programy, a sprawdzają członkowie komisji rządowej i przedstawiciele zarządu, co zapewnia scharmonizowanie strategii instytucji, aspiracji kierowników i dostępnych środków.

Taka praktyka planowania, a nie tworzenie obszernego dokumentu stanowi podstawową zasadę zarządzania. Jednakże sam plan ma wartość jedynie dla instytucji, a w przypadku jednostek pozarządowych — także dla finansującego go ministerstwa, które ocenia wydajność i skuteczność działania. Ministerstwo Środowiska usilnie namawia instytucje pozarządowe do praktyki sporządzania takich planów.

Rzeczą nie podkreślaną we wskazaniach, a ważną dla większości organizacji traktujących poważnie planowanie i ustalanie strategii, jest formułowanie zadań (**statement of the mission**) i celów organizacji. Pracę tę należy wykonywać co 5-7 lat z udziałem całego kierownictwa. Niedawno „English Heritage” zrealizowało to zadanie, jako część planu na rok 1989.

Czym są zadania organizacji? Określenie pobrzmiwa żargonem z dziedziny zarządzania i może wywołać niechęć wśród nieobeznanych z pojęciem. Jednakże jest to użyteczne narzędzie kierujące uwagę ku przyszłości, a może stać się wspólnym hasłem dla instytucji podzielonej różnym doświadczeniem bądź działalnością.

Najogólniej mówiąc, zadania organizacji opisują — najlepiej w nie więcej niż 30 słowach — istotę i charakter przyszłej działalności. Wraz z listą popieranych celów określają wspólne zadania dla pracowników organizacji, i ustalają podstawowe przesłanki filozoficzne rozwijania strategii i planów. Zadania są zawsze bardzo ogólne i często brzmią banalnie, a są tak pełne aspiracji, że wydać się mogą mało związane z rzeczywistością. Na przykład zadaniem poważnego japońskiego producenta sprzętu elektrycznego Matsushita, jest „*ugruntowanie szczęścia człowieka przez uczynienie jego życia zasobnym w nie-*

drogie i niezawodne urządzenia niezbędne na co dzień”. W porównaniu do tego, Zadania „English Heritage” są stosunkowo konkretne, dokładne i, uwzględniając szeroki zakres naszej działalności, wszechstronne.

Zadaniem „English Heritage” jest prowadzenie długofalowej konserwacji, pozyskanie szerokiego i powszechnego zrozumienia dla środowiska historycznego i korzystania przez obecne i przyszłe pokolenia, zastosowanie fachowego poradnictwa, metod wychowawczych, dawanie przykładu, umiejętne przekonywanie, interweniowanie i pomoc finansowa.

Aby tego dokonać zobowiązujemy się do:

- współpracy z sektorem publicznym, prywatnym i wolontariuszami w celu zwiększenia środków i zaangażowania na rzecz konserwacji środowiska historycznego,
- zagwarantowania elastycznego i odpowiedzialnego używania środków finansowych, uwzględniającego długookresowe priorytety konserwatorskie,
- zapewnienia najlepszej możliwej ochrony, opieki i użytkowania środowiska historycznego oraz zagwarantowania udokumentowania go w przypadku strat nie do uniknięcia,
- ustanowienia wysokich standardów opartych na własnych badaniach i doświadczeniach przy wykorzystaniu doświadczenia innych, oraz do przestrzegania tych standardów w naszych ocenach i realizacjach,
- udzielania niezależnych, autorytatywnych informacji, porad i pomocy, uwzględniających ustalone standardy,
- pomocy ludziom w zrozumieniu i wykorzystaniu środowiska historycznego oraz w dostrzeganiu konieczności jego ochrony,
- bycia otwartymi, odpowiedzialnymi i uczciwymi we wszystkich naszych czynnościach,
- angażowania i utrzymywania najlepszego personelu oraz do zapewniania mu stosownego wykształcenia i rozwoju w celu podnoszenia wydajności i zadowolenia z wykonywanego zawodu,
- zarządzania środkami finansowymi skutecznie, wydajnie i ekonomicznie.

Jennifer A Page, Conservation Bulletin nr 8, czerwiec 1989, s. 3.

Tłum. Mirosław Olbryś

6-th International conference on the conservation of earthen architecture „ADOBE 90” — szóstą międzynarodowa konferencja konserwacji glinianej architektury „ADOBE 90”

W dniach 14-19 października 1990 w Las Cruces (New Mexico, USA), odbyło się spotkanie teoretyków i praktyków zakresu badań i konserwacji architektury z cegły suszonej na słońcu (adobe) zorganizowanej przez CRA-Terre-EAG (Grenoble-Francja), National Park Service Southwest Region (USA, Santa Fe, New Mexico, USA), US/ICOMOS (sekcja USA) Sponsorami tej konferencji byli: The Getty Conservation Institute — USA, Museum of

New Mexico State Monuments — USA oraz ICCROM (Włochy). Poprzednie konferencje dotyczące konserwacji adobe, lecz o znacznie mniejszym zakresie odbyły się w Yazd-Iran (1972, 1976), Santa Fe-USA (1977), Ankara-Turcja (1980), Lima-Peru (1983) oraz w Rzymie-Włochy (1987).

W konferencji ADOBE 90 wzięło udział 280 osób, reprezentujących 43 państwa Azji, Afryki, Europy i obu Ameryk.

Wygłoszono na 22 sesjach 79 referatów plenarnych w następujących grupach tematycznych:

- historia i tradycja (25 referatów)
- konserwacja i restauracja (9 referatów)
- ochrona stanowisk archeologicznych (8 referatów)
- badania nad wzmocnieniem budowli (11 referatów)
- problem trzęsień ziemi (8 referatów)
- zasięg terytorialny (5 referatów)
- problem wody w murach (3 referaty)
- chemia i mikrostruktura (6 referatów)
- kierunki badań (2 referaty).

Ponadto odbyła się sesja „plakatuowa”, na której przedstawiono 32 postery dotyczące głównie realizacji konserwatorskich i metod badań. Na konferencji eksponowany był program badawczy „Fort Selden” realizowany przez naukowców z Getty Conservation Institute (USA). Uczestnicy zwiedzili leżący obok chronionych i udostępnionych w sposób atrakcyjny ruin XIX w. Fortu Selden, poligon badawczy różnych technik i materiałów służących do konserwacji architektury z adobe. Budowle z cegły suszonej na słońcu powstawały szczególnie tam, gdzie występuje suchy klimat pustylny, a więc na zachodnich wybrzeżach obu Ameryk, środkowej Azji, Północnej Afryce, ale odnajdujemy je w budowlach Kanady, Anglii, Francji, Niemczech, Japonii, czy Polski. Na podstawie badań architektoniczno-historycznych prezentowanych na konferencji można stwierdzić, że to budownictwo, rozwijające się praktycznie od czasów prehistorycznych, prezentuje różnorodność formy i technik budowlanych, a także zróżnicowanie receptur produkcji cegły, czy stosowanych surowców i dodatków.

Okazuje się, że adobe stosowana jest jako podstawowy materiał budowlany do dzisiaj w wielu regionach świata. Przykładem takiego budownictwa był dom Michela Taylora, dyrektora National Park Service, w którym to gościł uczestnicy „Adobe 90”.

Nie sposób w krótkiej notatce opisać niewątpliwie naukowy dorobek tej konferencji, na której zaprezentowano wiele oryginalnych prac badawczych. Można jedynie stwierdzić, że żadna z proponowanych metod nie rozwiązuje problemu konserwacji budowli z gliny suszonej na słońcu. Można tu wymienić przede wszystkim dwie przyczyny tego faktu. Jedną z nich wynika z natury adobe, a właściwie głównych jej składników, jakimi są minerały ilaste, które łatwiej sorbuje wodę i pęcznieją, zwiększając swoją objętość. Podczas nasłonecznienia wodę tę oddają i kurczą się. Efektem tego zjawiska jest pudrowanie i osypywanie się powierzchni murów. Szybkość tego procesu każdorazowo zdeterminowana jest przez rodzaj i formę jonową minerałów ilastych oraz właściwości klimatu. Drugą przyczyną jest natury ekonomicznej. Do początku lat siedemdziesiątych ten rodzaj budownictwa był traktowany przez teoretyków architektury marginesowo, pomimo że znane są duże i historycznie ważne

zależenia urbanistyczne zbudowane w oparciu o ten „nietrwały”, chociaż z wielu powodów optymalnie wybrany materiał, jakim jest niewypalona glina. Dlatego też trudno tu było o środki na badania i konserwację tych obiektów. Ponadto większość tych obiektów występuje na terenach państw, które dziś nie mogą sobie pozwolić na finansowanie tego rodzaju prac. Dlatego też z inicjatywy A. Tomaszewskiego, w ramach ICCROM powstał program pod nazwą „Long-Term plan for the preservation of the earthen architecture”, mający na celu prowadzenie wielu działań na rzecz ochrony i konserwacji budowli z adobe.

Przedstawicielem Polski na konferencji „Adobe 90” był dr Sławomir Skibiński z Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK w Toruniu, członek międzynarodowego programu badawczego znanego pod nazwą „PROYECTO NASCA”. Na zaproszenie organizatorów konferencji „Adobe 90” wygłosił referat pt.: Problemas de la investigacion y conservacion de las estructuras del centro ceremonial de la cultura Paracas-Nasca, Peru (Problemy badań i konserwacji budowli centrum ceremonialnego kultury Paracas-Nasca). Zaprezentowane badania dotyczyły realizowanego od 1987 roku programu rozpoznawczego nr 85/Z/UMK finansowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Referat ten opublikowano w materiałach konferencyjnych.

dr Sławomir Skibiński

*Instytut Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa
UMK w Toruniu*

Bibliografia

1. Premier colloque international sur la conservation des monuments en brique crue, Yazd-Iran, Conseil International des Monuments et des Sites et ICOMOS-Iran, 25-30 nov., 1972.
 2. 2ème colloque international sur la conservation des monuments en brique crue, Yazd-Iran, Conseil International des Monuments et des Sites et ICOMOS-Iran, 6-9 mars, 1976.
 3. US/UCINIS-ICCROM Adobe Preservation Working Session, Santa Fe, NM, 3-7 Oct., 1977.
 4. Third International Symposium on Mud-brick (Adobe) Preservation, Ankara ICOM-ICOMOS Turkish National Committees, 29 sep.-4 Oct., 1980.
 5. International Symposium and Training Workshop on the Conservation of Adobe, Lima-Cusco (Peru), The Regional Project on Cultural Heritage and Development UNDP/UNESCO and ICCROM, 10-22 sep., 1983.
 6. 5-th International Meeting of Experts on the Conservation of Earthen Architecture, Rome, ICCROM and CRATerre, 22-23 Oct., 1987.
 7. 6-th International Conference on the conservation of Earthen Architecture Adobe 90, Las Cruces, New Mexico, US/ICOMOS, 14-19 Oct., 1990.
- Ww. materiały doręczono uczestnikom konferencji, tomu konferencyjnego nie będzie; mój referat opublikowano na ss. 443-448 w grupie Chemia i Mikrostruktura minerałów ilastych (Clay Chemistry and Microstructure).